

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
 Олена ЖАРУН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 076 Підприємництво та торгівля

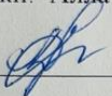
Освітня програма: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Факультет: економіки і підприємництва

Умань, 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична економія» для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 Підприємництво та торгівля освітньої програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Умань: Уманський національний університет садівництва, 2024. 27 с.

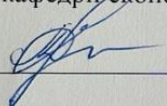
Розробники: Алла ОСІПОВА, к.е.н. доцент

_____ Алла ОСІПОВА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки

Протокол від 07 серпня 2024 року № 1

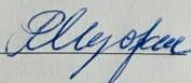
Завідувач кафедри економіки

_____ Алла ОСІПОВА

«07» серпня 2024 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від 08 серпня 2024 року № 1

Голова Руслан МУДРАК

«08» серпня 2024 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: <u>07 Управління та адміністрування</u>	Обов'язкова	
	Спеціальність: <u>076 Підприємництво та торгівля</u>		
Модулів – 1	Освітній рівень: <u>перший (бакалаврський)</u> Освітня програма <u>Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u>	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й (1-й)	1-й
Загальна кількість годин – 120 год.		Семестр	
		1 (1-й)	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		Лекції	
		30 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	
Самостійна робота			
60 год.	108 год.		
Індивідуальні завдання			
-			
Вид контролю: екзамен			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична економія» розроблена відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва (схвалено Вченою радою УНУС, протокол №1 від 08.10.2020, із змінами та доповненнями від 11.07.2024, протокол № 8).

Навчальна дисципліна «Політична економія» належить до обов'язкових дисциплін, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Економіка» за спеціальністю 051 Економіка.

Мета вивчення дисципліни: вивчення економічних відносин як форми суспільного виробництва, пізнання основ економічного життя суспільства у взаємозв'язку з інтересами та потребами людей, вивчення проблем ефективного використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів щодо задоволення постійно зростаючих людських потреб.

Завдання дисципліни:

- формування основ студентоцентрованого освітнього процесу зі свідомим розумінням сутності та призначення економічного знання у розвитку суспільства;
- засвоєння змісту базових економічних категорій та економічних законів;
- набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей і пріоритетів економічної політики.

Предметом навчальної дисципліни «Політична економія» є вивчення економічних відносин, що виникають між суб'єктами господарської діяльності в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних і нематеріальних благ. Політична економія досліджує форми власності, закони розвитку економічних систем, соціально-економічні наслідки використання виробничих ресурсів та механізми забезпечення економічного зростання, аналізує взаємодію економічних інтересів різних суспільних груп, а також ролі держави у забезпеченні ефективності економічної діяльності на національному та міжнародному рівнях.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: дисципліна є пререквізитом усіх дисциплін економічного циклу спеціальності 051 Економіка та постреквізитом для вивчення курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, зокрема: мікроекономіка, макроекономіка, національна економіка, міжнародна економіка, основи міжнародного бізнесу.

Вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Економіка» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Політична економія»

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН 1	Використовувати базові знання з підприємництва та торгівлі й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
ЗК 11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПРН 9	Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)			
СК 1	Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, та торговельної діяльності.	ПРН 1	Використовувати базові знання з підприємництва та торгівлі й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
СК 3	Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.	ПРН 13	Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур.

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Політична економія», наведено в табл. 2.2, 2.3.

➤ Таблиця 2.2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною «Політична економія»

Результати навчання за навчальною дисципліною		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	Критичне осмислення основних економічних категорій, таких як «виробництво», «споживання», «економічні системи» та ін.	лекційні та практичні заняття, дискусія, вирішення конкретних задач і ситуацій, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	усне опитування, експрес-контроль, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних ситуативних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
1.2	Оцінка та аналіз впливу економічних процесів на розвиток суспільства		
1.3	Розуміння економічних законів та принципів і їх застосування на практиці		
2	Уміння/навички:		
2.1	Використання аналітичних інструментів для оцінки економічної ефективності	лекційні та практичні заняття, дискусії, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
2.2	Аналіз економічних моделей та їх застосування в реальних умовах		
2.3			
3	Комунікація:		
3.1	переконливе донесення стратегічних цілей організації до різних аудиторій, включаючи нефахівців;	Практичні заняття, дискусії, аналітична робота, воркшоп	представлення презентацій, виконання аналітично-розрахункових робіт, виконання вирішених конкретних задач і ситуацій, підсумковий контроль

4	Автономія та відповідальність		
4.1	Управління комплексними економічними проектами в умовах обмежених ресурсів	Практичні заняття, розв'язання кейсів	
4.2	Прийняття рішень на основі аналізу економічних даних в умовах невизначеності		
		Практичні заняття, дискусії, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій	презентацій, виконання аналітично-розрахункових робіт, виконання вирішених конкретних задач і ситуацій, підсумковий контроль

Таблиця 2.3

Методи навчання та методи контролю програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Політична економія»

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
ПРН 3	Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро - та макроекономіки	лекційні та практичні заняття, дискусії, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 4	Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем	лекційні та практичні заняття, дискусії, аналітична робота, вирішення конкретних задач і ситуацій, кейс-метод, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	виконання індивідуальних і командних завдань контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 6	Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.	практичні заняття, дискусії, вирішення конкретних задач і ситуацій, самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання індивідуальних і командних завдань, складання тематичних флеш-карт, підготовка та представлення презентацій, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 7	Пояснювати моделі соціально - економічних	Інтерактивні заняття, воркшоп,	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання

	явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки	самонавчання через конспекти та посібники, Moodle	аналітично-розрахункових робіт, індивідуальних і командних завдань, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 21	Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	Тематичні лекції, кейс-метод, дискусії	Усне опитування, тестування, участь у дискусії, виконання аналітично-розрахункових робіт, індивідуальних і командних завдань, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Тема 1. Предмет і метод політичної економії

Зародження і розвиток політичної економії. Основні напрямки, школи і течії в політичній економії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет політичної економії. Тлумачення предмета політичної економії різними школами.

Економічна теорія і політична економія: проблеми взаємозв'язку. Закони, принципи і категорії політичної економії. Система економічних законів. Нормативна і позитивна політична економія.

Методи економічних досліджень. Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції політичної економії. Політична економія і обґрунтування економічної політики. Місце політичної економії в системі економічних наук.

Тема 2. Економічні потреби та інтереси

Виробничі можливості суспільства і потреби. Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства. Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Економічний закон зростання потреб. Формування потреб.

Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранічна корисність продукту.

Економічний інтерес, його об'єкт, функція. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів.

Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.

Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система суспільства та закони її розвитку

Економічна система суспільства та закони її розвитку. Економічна система та її матеріальна основа. Суспільний поділ праці. Структура продуктивних сил. Економічні відносини як суспільна форма і спосіб організації економічної системи. Формацийний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку.

Об'єктивні основи розвитку людської цивілізації. Етапи розвитку та гуманістична спрямованість цивілізаційного процесу. Типи та моделі економічних систем.

Власність як економічна категорія. Структура власності та її історичні типи, види і форми. Суб'єкти власності. Об'єкти власності. Власність на робочу силу та підприємницький талант. Інтелектуальна власність. Власність на інформацію. Відносини власності на засоби виробництва і природні ресурси. Право власності. Власність на засоби виробництва та способи з'єднання факторів виробництва. Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.

Тема 4. Форми організації суспільного виробництва. Товарна форма організації суспільного виробництва

Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Суть і риси натурального господарства та його історичні межі. Товарна форма організації суспільного виробництва. Причини виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Суб'єкти і об'єкти товарних відносин. Товарна форма продукту. Товар та його властивості. Суперечності товару. Альтернативні теорії вартості. Проста і розвинена форми товарного виробництва. Спільні риси та відмінності.

Функціонування товарного господарства та його закони.

Тема 5. Гроші та закони грошового обігу

Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть грошей. Функції грошей. Альтернативні теорії грошей. Грошовий обіг та його закони. Визначення грошової маси, необхідної для

обслуговування товарного обігу. Сталість грошового обігу. Грошові реформи, гроші, ціна та інфляція. Еволюція грошей. Сучасна грошова система.

Тема 6. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи

Інституціональні основи ринкової економіки. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Визначення ринку: альтернативні теорії. Попит і пропозиція.

Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції. Функції ринку. Умови формування і розвитку ринку. Особливості ринкових відносин в Україні. Принципи класифікації ринків. Ринок предметів споживання. Ринок засобів виробництва. Загальні проблеми формування цін на ресурси. Ринок капіталу та його складові. Ринок праці та розподіл трудових ресурсів. Ринок нерухомості та його особливості. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні. Легальний і нелегальний ринки.

Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи.

Товарні біржі. Фондова біржа. Цінні папери. Роль ринкової інфраструктури в регулюванні економічних процесів. Конкуренція, її суть, функції та форми. Роль конкуренції. Види ринків, залежно від рівня конкуренції на них. Ринок монополістичної конкуренції. Ринок досконалої конкуренції. Олігополія та монополія. Монополії: суть та форми. Природна та економічна монополія: суть та характеристики. Види монополістичних об'єднань: трести, холдинги, картелі, концерни. Закони конкуренції та антимонопольне законодавство.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 7. Суб'єкти ринку

Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Сектор домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Сектор ділових підприємств. Форми і види підприємств. Суть підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва. Валовий дохід, його суть та структура. Підприємницький дохід. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні. Значення прибутку в розвитку підприємництва. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.

Тема 8. Капітал. Витрати виробництва і прибуток

Первісне нагромадження капіталу. Особливості нагромадження капіталу в Україні. Перетворення грошей у капітал. Загальна формула руху капіталу. Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу.

Капітал підприємства. Масштаби підприємства. Концентрація та централізація капіталу. Кругооборот капіталу і його стадії. Функціональні форми капіталу. Оборот капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація. Капітал і витрати виробництва. Концепції витрат виробництва та особливості їх динаміки. Суть і види витрат виробництва.

Тема 8. Capital. Production costs and profit

Initial capital accumulation. Features of capital accumulation in Ukraine. Transformation of money into capital. The general formula of capital flows. Capital as an economic category. Alternative theories of capital. Capital of the enterprise. Scale of the enterprise. Concentration and centralization of capital. Capital turnover and its stages. Functional forms of capital. Capital turnover.

Тема 9. Основні результати національного виробництва та його ефективність

Суспільний продукт і його форми. Методи обчислення суспільного продукту. Методологічні аспекти системи національних рахунків. Продуктивність суспільної праці та її роль у відтворювальному процесі. Суть і види економічного відтворення: просте і розширене. Кругообіг доходу, ресурсів і продукту у процесі відтворення. Відтворення всіх елементів економічної системи.

Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Масштаби і особливості тіньової економіки в Україні. Розподільчі відносини та їх місце у відтворювальному процесі.

Суть розподілу національного доходу. Об'єктивні основи формування доходів населення. Диференціація доходів населення.

Тема 10. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку

Економічне зростання та економічний розвиток. Типи економічного зростання. Нагромадження. Норми нагромадження. Заощадження та інвестиції. Роль інвестицій в економічному зростанні.

Матеріальні фактори економічного зростання. Науково-технічна революція та її роль в економічному зростанні. Теорії і моделі економічного зростання. Економічне зростання і економічні цикли. Економічні кризи та їх причини. Теорії циклів: дискусійні проблеми.

Тема 11. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення

Продуктивність праці та економічне зростання. Фактори підвищення продуктивності праці. Особливості розвитку економіки в Україні. Відтворення й зайнятість трудових ресурсів.

Безробіття: сутність і причини. Типи, форми і рівень безробіття. Рівень природного безробіття. Структурне та фрикційне безробіття. Закон Оукена. Соціальні та економічні наслідки безробіття для економіки країни. Соціальний захист безробітних в Україні.

Тема 12. Доходи населення, їх формування та розподіл

Сутність доходів населення, їх види та джерела формування. Доходи від трудової діяльності. Доходи від власності. Доходи від трансфертів. Доходи на інтелект. Орендний дохід. Процент на капітал.

Заробітна плата – основна форма доходів населення. Економічна природа зарплати. Форми і системи зарплати. Номінальна та реальна заробітна плата. Індексація доходів населення.

Система соціального партнерства. Соціальні програми як джерело формування сімейних доходів населення. Сукупний сімейний дохід. Пенсійне забезпечення та його види. Пенсійна реформа в Україні. Сімейний бюджет. Структура використання сімейних доходів. Компенсаційна політика держави.

Тема 13. Державне регулювання національної економіки

Держава як суб'єкт економічних відносин. Державний сектор в економіці. Держава як товаровиробник. Підприємництво в державному секторі. Суспільні блага і послуги.

Економічні функції держави. Захист конкуренції та антимонопольна політика. Перерозподіл ресурсів. Забезпечення правової бази. Розподіл ресурсів і суспільні блага.

Роль держави в кругообігу продукту, ресурсів і доходу. Методи державного регулювання змішаної економіки. Розподіл державного національного доходу і ресурсів. Межі державного втручання в регулювання економічного відтворення. Роль держави в регулюванні цін. Регулювання заробітної плати державою. Колективні договори між підприємцями і трудовими колективами.

Тема 14. Основні риси та тенденції розвитку світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин

Форми міжнародних економічних відносин. Світове господарство: його суть та структура. Розвинуті країни ринкової економіки. Країни, що розвиваються. Країни з перехідною економікою.

Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Європейське економічне співтовариство і його місце в світовій економіці. Світогосподарські зв'язки та їх форми.

Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України

Причини виникнення та суть глобальних проблем. Економічне зростання та глобальні проблеми. Основні глобальні проблеми сучасності. Класифікація глобальних проблем. Роззброєння та його роль у вирішенні глобальних проблем. Екологічна криза та форми її прояву. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Проблеми економічної відсталості окремих країн. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем і розвитку світового господарства.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п (с)	лаб	інд.	с.р.		л	п (с)	лаб.	інд.	с.р.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Модуль 1. Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ												
Тема 1. Предмет і метод політичної економії	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
Тема 2. Економічні потреби та інтереси	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система суспільства та закони її розвитку	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 4. Форми організації суспільного виробництва. Товарна форма організації суспільного виробництва.	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 5*. Гроші та закони грошового обігу	8	2*	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 6. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Разом за змістовим модулем 1	48	12	12	-	-	24	48	4	2	-	-	42
Змістовий модуль 2. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ												
Тема 7. Суб'єкти ринку	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
Тема 8.** Капітал. Витрати виробництва і прибуток. Topic 8. Capital. Production costs and profit	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 9. Основні результати національного виробництва та його ефективність	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 10. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 11. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 12. Доходи населення, їх формування та розподіл	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 13. Державне регулювання національної економіки	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 14. Основні риси та тенденції розвитку світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	72	18	18	-	-	36	72	4	2	-	-	66
Усього годин	120	30	30	-	-	60	120	8	4	-	-	108

*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

**тема викладається англійською мовою

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ			
1	Тема 1. Предмет і метод політичної економії	2	2
2	Тема 2. Економічні потреби та інтереси	2	-
3	Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система суспільства та закони її розвитку	2	-
4	Тема 4. Форми організації суспільного виробництва. Товарна форма організації суспільного виробництва.	2	-
5	Тема 5. Гроші та закони грошового обігу	2	-
6	Тема 6. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи	2	-
	Разом	12	2
Змістовий модуль 2. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ			
7	Тема 7. Суб'єкти ринку	2	2
8	Тема 8. Капітал. Витрати виробництва і прибуток. Topic 8. Capital. Production costs and profit.	2	-
9	Тема 9. Основні результати національного виробництва та його ефективність	2	-
10	Тема 10. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку	2	-
11	Тема 11. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення	2	-
12	Тема 12. Доходи населення, їх формування та розподіл	2	-
13	Тема 13. Державне регулювання національної економіки	2	-
14	Тема 14. Основні риси та тенденції розвитку світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.	2	-
15	Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України	2	-
	Усього годин	18	2
Всього		30	4

6. САМОСТІЙНА РОБОТА (ДЕННА ФОРМА)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і метод політичної економії Розвиток економічної думки в Україні. Економічна теорія і політична економія: проблеми взаємозв'язку. Місце політичної економії в системі економічних наук.	4
2	Тема 2. Економічні потреби та інтереси Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту.	4
3	Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система суспільства та закони її розвитку Етапи розвитку та гуманістична спрямованість цивілізаційного процесу. Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.	4
4	Тема 4. Форми організації суспільного виробництва. Товарна форма організації суспільного виробництва Товарна форма організації суспільного виробництва. Альтернативні теорії вартості. Проста і розвинена форми товарного виробництва. Спільні риси та відмінності.	4
5	Тема 5. Гроші та закони грошового обігу Альтернативні теорії грошей. Еволюція грошей. Сучасна грошова система.	4
6	Тема 6. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи Визначення ринку: альтернативні теорії. Загальні проблеми формування цін на ресурси. Ринок капіталу та його складові. Ринок праці та розподіл трудових ресурсів. Ринок нерухомості та його особливості. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Товарні біржі. Фондова біржа. Цінні папери.	4
7	Тема 7. Суб'єкти ринку Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.	4
8	Тема 8. Капітал. Витрати виробництва і прибуток Альтернативні теорії капіталу. Зношення основного капіталу. Амортизація.	4
9	Тема 9. Основні результати національного виробництва та його ефективність Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Масштаби і особливості тіньової економіки в Україні. Проблеми багатих і бідних. Межа бідності: абсолютна і відносна. Проблеми бідних і багатих в Україні.	4
10	Тема 10. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку Роль інвестицій в економічному зростанні. Науково-технічна революція та її роль в економічному зростанні. Теорії циклів: дискусійні проблеми.	4
11	Тема 11. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення Закон Оукена. Соціальні та економічні наслідки безробіття для економіки країни. Соціальний захист безробітних в Україні.	4
12	Тема 12. Доходи населення, їх формування та розподіл Індексція доходів населення. Система соціального партнерства. Пенсійна реформа в Україні.	4

13	Тема 13. Державне регулювання національної економіки Межі державного втручання в регулювання економічного відтворення. Регулювання заробітної плати державою. Профспілки і ринок праці. Колективні договори між підприємцями і трудовими колективами.	4
14	Тема 14. Основні риси та тенденції розвитку світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин Транснаціональні корпорації та їх роль. Європейське економічне співтовариство і його місце в світовій економіці. Світогосподарські зв'язки та їх форми	4
15	Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.	4
Усього годин		60

6.1 САМОСТІЙНА РОБОТА (ЗАОЧНА ФОРМА)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет і метод політичної економії Розвиток економічної думки в Україні. Тлумачення предмета політичної економії різними школами. Економічна теорія і політична економія: проблеми взаємозв'язку. Політична економія і обґрунтування економічної політики. Місце політичної економії в системі економічних наук.	4
2	Тема 2. Економічні потреби та інтереси Виробничі можливості суспільства і потреби. Суперечність між суспільними потребами і економічними ресурсами суспільства. Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Економічний закон зростання потреб. Формування потреб. Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту. Економічний інтерес, його об'єкт, функція. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів. Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства	8
3	Тема 3. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система суспільства та закони її розвитку Етапи розвитку та гуманістична спрямованість цивілізаційного процесу. Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.	8
4	Тема 4. Форми організації суспільного виробництва Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Суть і риси натурального господарства та його історичні межі. Товарна форма організації суспільного виробництва. Причини виникнення товарного виробництва, його суть, ознаки і роль у розвитку суспільства. Суб'єкти і об'єкти товарних відносин. Товарна форма продукту. Товар та його властивості. Суперечності товару. Альтернативні теорії вартості. Проста і розвинена форми товарного виробництва. Спільні риси та відмінності. Функціонування товарного господарства та його закони.	8
5	Тема 5. Гроші та закони грошового обігу Виникнення і розвиток грошових відносин. Суть грошей. Функції грошей. Альтернативні теорії грошей. Грошовий обіг та його закони. Визначення грошової маси, необхідної для обслуговування товарного	8

	обігу. Сталість грошового обігу. Грошові реформи, гроші, ціна та інфляція. Еволюція грошей. Сучасна грошова система.	
6	<p>Тема 6. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи</p> <p>Інституціональні основи ринкової економіки. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Ринкова ціна: механізм формування і функції. Умови формування і розвитку ринку. Особливості ринкових відносин в Україні. Ринок предметів споживання. Ринок засобів виробництва. Загальні проблеми формування цін на ресурси. Ринок капіталу та його складові. Ринок праці та розподіл трудових ресурсів. Ринок нерухомості та його особливості. Проблеми формування ринків праці, землі та капіталів в Україні. Легальний і нелегальний ринки. Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Товарні біржі. Фондова біржа. Цінні папери. Види ринків, залежно від рівня конкуренції на них. Ринок монополістичної конкуренції. Ринок досконалої конкуренції. Олігополія та монополія. Види монополістичних об'єднань: трести, холдинги, картелі, концерни. Закони конкуренції та антимонопольне законодавство.</p>	6
7	<p>Тема 7. Суб'єкти ринку</p> <p>Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів. Суть підприємництва і умови його існування. Види та функції підприємництва. Валовий дохід, його суть та структура. Підприємницький дохід. Загальні економіко-правові основи розвитку підприємництва в Україні. Значення прибутку в розвитку підприємництва. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.</p>	4
8	<p>Тема 8. Капітал. Витрати виробництва і прибуток</p> <p>Первісне нагромадження капіталу. Особливості нагромадження капіталу в Україні. Перетворення грошей у капітал. Загальна формула руху капіталу. Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу. Капітал підприємства. Масштаби підприємства. Концентрація та централізація капіталу. Кругооборот капіталу і його стадії. Функціональні форми капіталу. Обороти капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація. Капітал і витрати виробництва. Концепції витрат виробництва та особливості їх динаміки. Суть і види витрат виробництва.</p>	8
9	<p>Тема 9. Основні результати національного виробництва та його ефективність</p> <p>Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Масштаби і особливості тіньової економіки в Україні. Проблеми багатих і бідних. Межа бідності: абсолютна і відносна. Проблеми бідних і багатих в Україні.</p>	6
10	<p>Тема 10. Економічне зростання та циклічність економічного розвитку</p> <p>Роль інвестицій в економічному зростанні. Науково-технічна революція та її роль в економічному зростанні. Теорії циклів: дискусійні проблеми.</p>	8
11	<p>Тема 11. Зайнятість, безробіття і соціальний захист населення</p> <p>Продуктивність праці та економічне зростання. Фактори підвищення продуктивності праці. Особливості розвитку економіки в Україні. Відтворення й зайнятість трудових ресурсів. Безробіття: сутність і причини. Типи, форми і рівень безробіття. Рівень природного</p>	8

	безробіття. Структурне та фрикційне безробіття. Закон Оукена. Соціальні та економічні наслідки безробіття для економіки країни. Соціальний захист безробітних в Україні.	
12	Тема 12. Доходи населення, їх формування та розподіл Сутність доходів населення, їх види та джерела формування. Доходи від трудової діяльності. Доходи від власності. Доходи від трансфертів. Доходи на інтелект. Орендний доход. Процент на капітал. Заробітна плата – основна форма доходів населення. Економічна природа зарплати. Форми і системи зарплати. Номінальна та реальна заробітна плата. Індексація доходів населення. Система соціального партнерства. Соціальні програми як джерело формування сімейних доходів населення. Сукупний сімейний доход. Пенсійне забезпечення та його види. Пенсійна реформа в Україні. Сімейний бюджет. Структура використання сімейних доходів. Компенсаційна політика держави.	8
13	Тема 13. Державне регулювання національної економіки Держава як суб'єкт економічних відносин. Державний сектор в економіці. Держава як товаровиробник. Підприємництво в державному секторі. Суспільні блага і послуги. Економічні функції держави. Захист конкуренції та антимонопольна політика. Перерозподіл ресурсів. Забезпечення правової бази. Розподіл ресурсів і суспільні блага. Роль держави в кругообігу продукту, ресурсів і доходу. Методи державного регулювання змішаної економіки. Розподіл державного національного доходу і ресурсів. Межі державного втручання в регулювання економічного відтворення. Роль держави в регулюванні цін. Регулювання заробітної плати державою. Профспілки і ринок праці. Колективні договори між підприємцями і трудовими колективами.	8
14	Тема 14. Основні риси та тенденції розвитку світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин Світове господарство: його суть та структура. Розвинуті країни ринкової економіки. Країни, що розвиваються. Країни з перехідною економікою. Міжнародний поділ праці і спеціалізація. Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Транснаціональні корпорації та їх роль. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу. Європейське економічне співтовариство і його місце в світовій економіці. Світогосподарські зв'язки та їх форми.	8
15	Тема 15. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України Причини виникнення та суть глобальних проблем. Економічне зростання та глобальні проблеми. Основні глобальні проблеми сучасності. Класифікація глобальних проблем. Роззброєння та його роль у вирішенні глобальних проблем. Екологічна криза та форми її прояву. Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Проблеми економічної відсталості окремих країн. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.	8
Усього годин		108

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В освітньому процесі використовуються наступні методи навчання: тематичні лекції; практичні заняття із вирішення професійно-орієнтованих задач; інтерактивні заняття; експрес контроль, індивідуальні заняття із підготовкою рефератів, презентацій, розв'язанням конкретних ситуацій; виконання практичних завдань, наведених в методичних матеріалах, самонавчання на основі конспектів, посібників та іншої рекомендованої літератури, навчальних мультимедійних матеріалів, через електронне модульне середовище навчального процесу Moodle.

Матеріали курсу «Політична економія» розміщені на платформі Moodle <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1097>

В умовах дистанційної освіти проведення лекцій і практичних занять проходить у форматі відеоконференцій. Технічною базою організації навчального процесу слугують такі сервіси: Zoom, Viber, Telegram, Moodle.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для забезпечення оцінювання студентів проводиться поточний (модульний) і підсумковий (екзамен) контроль.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань і вмінь студентів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання аналітично-розрахункових робіт, що передбачені завданнями для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття; результати експрес-контролю; самостійне опрацювання окремих питань; написання рефератів; підготовка реферативних матеріалів з публікацією тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово у формі тестів.

Повторне виконання модульних контрольних робіт на вищу кількість балів дозволяється, як виняток, з поважних причин за погодженням викладача, який викладає дисципліну, з дозволу декана факультету до початку підсумкового контролю (екзамену).

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач.

У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Передача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 61% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем.

Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів та підсумкового контролю виставляється як сума набраних студентом балів протягом семестру та балів набраних студентом на підсумковому контролі.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу, метою якої є закріплення і поглиблення теоретичних знань і практичних навичок, засвоєння загальних закономірностей, принципів і методів соціальної відповідальності.

Вказівки щодо вибору варіанту контрольної роботи та індивідуальні завдання, що відповідають обраному варіанту, наведено у «Методичних рекомендаціях для підготовки до практичних занять з дисципліни «Політична економія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти заочної форми навчання спеціальностей 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво та торгівля.

Контрольна робота здається не пізніше, ніж за два тижні до початку екзаменаційної сесії. Контрольна робота зараховується, якщо в ній повністю висвітлені теоретичні і практичні питання, правильно виконані тестові завдання.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі модульні контролі, передбачені для даної навчальної дисципліни і за рейтинговим показником набрали не менш як 35 балів.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання студентів на заключному етапі вивчення дисципліни і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення контролю є комбінованою (передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на один комплект тестових завдань). Зміст і структура контрольних завдань, екзаменаційних білетів та критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку «FX», то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, перездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контролі і скласти підсумковий контроль. Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни при цьому визначається за результатами повторного складання підсумкового контролю і не впливає на загальний рейтинг студента.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) студент може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспиті) студент може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.

Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином:

**Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни
«Політична економія» (денна форма навчання)**

Поточний (модульний контроль)																Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2											
29 балів							41 бал											
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Модульний контроль	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Модульний контроль	30	100
4	4	4	4	4	4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5		

**Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни
«Політекономія» (заочна форма навчання)**

Поточний (модульний контроль)															Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2										
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	30	100
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2		
Контрольна робота – 30																

Поточний контроль

Об'єктами *поточного контролю* знань студентів є активність та систематичність роботи на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійної роботи студентів, розв'язання модульних завдань.

При контролі на *семінарських заняттях* оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні заявлених на занятті питань; результати бліцопитування та письмового або тестового контролю знань.

Під час контролю виконання завдань для *самостійної роботи* оцінюванню підлягають: правильність і повнота врахування усіх складових завдання; обґрунтованість відповіді.

При контролі виконання *модульних завдань* оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування тем змістового модуля. Контроль проводиться у вигляді відповідей на тестові питання.

Максимальна сума балів поточного контролю з дисципліни «Політична економія» – 70. Бали розподіляються наступним чином:

1. Систематичність та активність роботи на семінарських заняттях оцінюється в 3 бали:
  - а) відповідь з питань семінарів / виконання практичних завдань – 1–2 бали;
  - б) змістовні доповнення при обговоренні питань семінарів – 1 бал.
2. Виконання завдань для самостійної роботи студентів оцінюється в 1 бал:
  - а) складання тематичного кросворду – 0,5–1 бал;
  - б) підготовка повідомлення – 0,5–1 бал.

3. Модульний контроль містить 30 тестів, відповідь на кожен з яких оцінюється в 0,25 бала (0,25 × 20 тестів) – 5 балів.

Заохочувальні бали – виступ з доповіддю на студентській науковій конференції – 1–10 балів; участь у студентських олімпіадах та конкурсах – 1–15 балів.

Виконання студентами завдання повинно носити виключно самостійний характер. Тому, за використання заборонених джерел (шпаргалок, засобів зв'язку та ін.) чи підказок студент одержує нульову оцінку. Списування під час контрольних заходів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Підсумковий контроль

Форма проведення підсумкового контролю з дисципліни «Політична економія» є комбінованою: передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на один комплект із десяти тестових завдань. Повна та вичерпна відповідь на кожне з питань оцінюється за шкалою від 0 до 10 балів. За 1 правильно вирішене тестове завдання студент отримує 1 бал.

Загалом під час іспиту студент може отримати 30 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів). Здобувач має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення й висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Оцінка «добре» (74 – 89 балів). Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі помилки у розрахунках при вирішенні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» (60 – 73 бали). Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, припускається грубих помилок при вирішенні практичного завдання.

Оцінка «незадовільно» (менше 60 балів). Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не володіє основними методами наукових досліджень при виконанні практичних завдань. Здобувач не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі не досягла 35 балів.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Осіпова А. А. Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять з дисципліни «Політична економія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальностей 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво та торгівля. Умань : УНУС. 2023. 25 с.

2. Осіпова А. А. Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять з дисципліни «Політична економія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти заочної форми навчання спеціальностей 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво та торгівля. Умань: УНУС. 2023. 22 с.

3. Осіпова А. А. Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи з дисципліни «Політична економія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання спеціальностей 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво та торгівля. Умань: УНУС. 2023. 22 с.

4. Електронний навчальний курс для дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 075 Маркетинг, 076 Підприємництво та торгівля. URL: <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1097>

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бріль М. С., Кліменко О. М., Лісна І. Ф. Політична економія: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 280 с.

2. Економічна теорія : навч. посіб. / Мудрак Р. П., Бурляй А. П., Костюк В. С., Котвицька Н. М., Нестерчук Я. А., Пенькова О. Г., Ревуцька А. О., Смолій Л. В., Фицик Л. А., Фротер О. С. Умань : ВПЦ «Сочінський», 2018. 617 с.

3. Ємець О. І., Репела Н. П., Татунчак Я. І. Політична економія : навч. посіб. Івано-Франківськ. 2017. 328 с.

4. Мацелюх Н. П., Касьяненко Л. М., Максименко І. А. Економічна теорія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 478 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4227/1/4064_IR.pdf

5. Ніколенко Ю. В. Політична економія : підручник. К. : ЦУЛ. 2019. 632 с.

6. Пасемко Г. П., Бага Л. Г., Беседіна Г. Є. Політична економія : навч. посіб. Харків : ХНАУ, 2020. 415 с.

7. Томашик Л. С., Перепьолкіна О. О., Шевчик Б. М. Економічна теорія: навчальний посібник. Львів. 2018. 264 с.

Допоміжна

8. Barabash, L., Malovanyi, M., Osipova, A. (2021, March). Social Aspects of State Regulation of Agricultural Production. In SHS Web of Conferences (Vol. 100, p. 04001). EDP Sciences. Barabash L., Malovanyi M., Osipova A. Social Aspects of State Regulation of Agricultural Production //SHS Web of Conferences. EDP Sciences, 2021. T. 100. C. 04001.

9. Christian A. Conrad. Political Economy An Institutional and Behavioral Approach. URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-658-30884-1>

10. Lesia Barabash, Alla Osipova, Irina Korman, Natalia Olyadnichuk and Oksana Froter, «Strengthening the Financial Components of State Regulation of Agricultural Production in Ukraine». Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA), ISBN: 978-0-9998551-5-7, 4–5 November 2020, Granada, Spain, p 7999-8014.

11. N. Savina, Y. Sribna, N. Pitel, L. Parkhomenko, A. Osipova and V. Koval (2021). Energy

management decarbonization policy and its implications for national economies. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science this link is disabled. 915(1), 012007. doi:10.1088/1755-1315/915/1/012007 URL : <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/915/1/012007/pdf>

12. Norman Schofield and Gonzalo Caballero (2017) State, Institutions and Democracy Studies in Political Economy DOI 10.1007/978-3-319-44582-3_1.

13. Osipova A.A. (2022). Aspects of implementation of state support for agricultural production in Ukraine. The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», P.239–243. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-31>

14. Political Economy. (2021) In: Ness I., Cope Z. (eds) The Palgrave Encyclopedia of Imperialism and Anti-Imperialism. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-29901-9_300789.

15. Rousseau, J. (2018). Discourse on Political Economy. In V. Gourevitch (Ed.), Rousseau: The Social Contract and Other Later Political Writings (Cambridge Texts in the History of Political Thought, pp. 1-38). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/9781316584606.010.

16. Schleifer, R. (2018). A Political Economy of Modernism: Literature, Post-Classical Economics, and the Lower Middle-Class. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/9781108582988.

17. Schmidt, D. (2020). Origins of Political Economy. Social Philosophy and Policy, 37(1), 1-9. doi:10.1017/S0265052520000011

18. Бобух І. М., Щегель С. М. Стратегічні орієнтири економічного зростання України: інклюзивність як ключовий пріоритет. *Вісник Національної академії наук України*. 2018. № 7. С. 55–70. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2018_7_10.

19. Бурляй А.П., Костюк В.С., Смолій Л.В., Осіпова А.А. Сучасні теорії економічного розвитку: соціальні аспекти. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2021. Вип. 98. Ч.2. С. 221–231. URL: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/98/98.2/21.pdf>

20. Іващенко О. А. Політекономія сталого розвитку: інституційні важелі забезпечення трансформаційного управління. Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020. С. 235–238. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/5212>

21. Мальований М. І., Осіпова А. А. Дотримання академічної доброчесності в процесі дистанційної освіти. Інтернаціоналізація вищої освіти України у глобальному поступі : Міжнар. наук. - практ. конф. 20 – 23 черв. 2024 р., м. Миколаїв : тези / Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2024. 158-162 с.

22. Мальований М. І., Осіпова А. А. Еволюція наукових поглядів на соціальну роль держави. *Вісник соціально-економічних досліджень* : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2023. № 1–2 (84–85). С. 9–22.

23. Новак І. М., Осіпова А. А. Аналіз досвіду ЄС у впровадженні дистанційної освіти. Інтернаціоналізація вищої освіти України у глобальному поступі : Міжнар. наук. - практ. конф. 20 – 23 черв. 2024 р., м. Миколаїв : тези / Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2024. 167-170 с.

24. Норд Г. Л., Нетудихата К. Л. Національна інноваційна система як основа економічного зростання країни. *Інноваційні імперативи та інвестиційна діяльність*. С. 76–84. URL : <http://sedu.kneu.edu.ua/article/view/209363>

25. Осіпова А. А. Глобальні бізнес-економічні наслідки війни в Україні. Авіація, промисловість, суспільство : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 12 трав. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременчуц. льотний коледж., Наук.парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 877–879.

26. Осіпова А. А. Державна підтримка підприємництва на селі як окремий вид соціальної політики. *Інноваційні засади управління людськими ресурсами: можливості, виклики,*

пріоритети досягнення соціально-економічної безпеки: колективна монографія. Рівне: НУВГП, 2020. С. 26–36.

27. Осіпова А. А. Заходи з забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : матеріали IV Міжнар. наук. – практ. конф. (м. Полтава, 20-21 квітня 2022 р.) / за ред. проф. Пилипенко К. А. Полтава: ПДАУ, 2022. С. 59–62.

28. Осіпова А. А., Фротер О. С., Пархоменко Л. А. Кейнсiанство як економічна стратегія державного регулювання кризового періоду. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2020. № 11 (1). С. 62–68. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-11-6447>

Осіпова А.А. Ведення агробізнесу в умовах війни. Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти : матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 27-28 березня 2024 р. Львів: ЛНУП, 2024. С. 355–357.

29. Осіпова А.А. Державна політика соціального захисту. The XXVII International Scientific and Practical Conference «Scientific research: a paradigm of innovative development of society», July 08-10, 2024, Lisbon, Portugal. С. 24-26.

30. Осіпова А.А. Оцінка впливу війни на систему соціального забезпечення в Україні. Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин: матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 27 травня 2024). Умань : УНУС, 2024. С. 86-88.

31. Петруня Ю. Є., Задоя А. О. Економіка : базовий курс. Навчальний посібник [Електронне видання] [6-те вид., переробл. і доп.]. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 265 с.

32. Сідорова В. Г., Воробйова Є. М. Економічна теорія : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2019. 464 с.

33. Смолій Л. В., Осіпова А. А. Еволюція концепту «суспільний сектор» в контексті теорій економічного розвитку. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 24. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/185>

34. Уманців Ю. М., Міняйло О. І., Лебедева Л. В. Економічна політика держави: навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 480 с.

35. Шевченко О. М. Економічна теорія : навч.-метод. посіб. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 701 с.

12. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Google Scholar – пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. URL : <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
3. Репозитарій Уманського національного університету садівництва. URL : <http://lib.udau.edu.ua/?locale=uk>
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL : <http://www.rada.gov.ua>.
3. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України URL : <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Національний Банк України: офіційний сайт. URL : <http://www.bank.gov.ua>.
5. Міністерство економіки України: офіційний веб-сайт. URL : <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
6. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. URL : <https://www.mof.gov.ua/uk>

13. ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ ТА ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Політична економія» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті садівництва результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4n0x>).

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми.

14. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

У процесі навчання з дисципліни «Бізнес-планування», студенти повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського національного університету садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4dH7>). При підготовці рефератів, виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, а також під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані студентами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, студентам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.

15. ЗМІНИ У РОБОЧІЙ ПРОГРАМІ НА 2023/2024 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

У робочу програму дисципліни «Політична економія» на 2024-2025 навчальний рік було внесено такі зміни:

1. Зміни у розділі «Мета та завдання дисципліни»: уточнено та розширено інформацію відповідно до нових вимог Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва, затвердженого Вченою радою УНУС протокол № 1 від 08.10.2020, зі змінами та доповненнями від 11.07.2024, протокол №8, та введеного в дію наказом ректора від 11.07.2024 №01-16/18/од. (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/iERg>).

2. Актуалізація змісту дисципліни у зв'язку з викликами воєнного часу: додано нові питання та завдання, які відображають сучасні виклики, пов'язані з веденням бізнесу в умовах воєнного стану та ризиками в непередбачуваних обставинах.

3. Корегування розподілу балів за самостійну роботу студентів: переглянуто критерії оцінювання для додаткової роботи студентів, зокрема участь у студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах; публікація наукових статей, тез доповіді на конференції; участь у проведенні наукових дослідів тощо.

4. Оновлення переліку рекомендованої літератури: до списку рекомендованих джерел включено новітні наукові праці та дослідження з економіки, зокрема ті, що стосуються воєнної економіки, макроекономічного управління під час криз та глобальних змін у світовій економіці.